

Motion till riksdagen 2020/21:3897

av Hans Wallmark m.fl. (M)

med anledning av skr. 2020/21:117 Riksrevisionens rapport om Sidas garantiverksamhet

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att finansieringen för garantiinstrumentet bör förändras så att subventioner av den administrativa avgiften inom garantiinstrumentet finansieras från biståndsanslaget, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

För att nå ett biståndsberoende och gå från bistånd till handel krävs ett reformerat bistånd och en förmåga till nyfikenhet, nytänkande och innovation. Sidas garantiverksamhet kan här utgöra ett viktigt instrument inom Sveriges internationella bistånd. Det handlar om en kostnadseffektiv kompletterande verksamhet inom biståndet som kan mobilisera kapital från den privata sektorn som annars inte hade kunnat aktiveras.

På Sidas hemsida går det att läsa att garantier är ett instrument som liknar en försäkring och innebär att Sida delar risk med en investerare eller en bank för att på så sätt mobilisera kapital till exempelvis infrastrukturprojekt eller småföretagare som annars inte hade fått lån eller investering. Genom garantierna kan varje krona som investeras mångdubblas, och enligt Sida mobiliserar en betald biståndskrona i subventioner 70 kronor i externt kapital. Garantierna fungerar därför som en viktig hävstång för kapitalflöden till utvecklingsprojekt.

Då garantiverksamheten är ett relativt nytt instrument välkomnar Moderaterna att Riksrevisionen i sin granskning kommer med viktiga rekommendationer till Sida och Riksgäldskontoret om hur arbetet kan utvecklas. Som med allt internationellt bistånd är det av stor vikt att följa upp och mäta långsiktiga och kortsiktiga resultat av garantierna. Uppföljning är centralt liksom att uppsatta mål nås.

Dock skriver Riksrevisionen att det finns flera faktorer som försvårar användningen av garantier. Bland annat uppges: ”Medarbetare på Sida upplever ... att deras arbete framför allt värderas utifrån genererade utbetalningar snarare än från mobiliserat kapital genom garantier.” Flera medarbetare på Sida uppger att ”ställa ut garantier genererar ... inga, eller relativt små, utbetalningar av bistånd. Detta skapar en spänning mellan att nå utbetalningsmål och mobilisera kapital via garantier”. Flera medarbetare menar också att den press som finns på att betala ut biståndsmedel snarare än att mobilisera kapital får som konsekvens att ”utbetalningar följs upp mer noggrant”. Sålunda ”upplever medarbetarna att incitamenten är starkare att använda andra instrument än garantier i strategigenomförandet”.

Allt detta får beskrivas som anmärkningsvärt om än inte förvånande med rådande fokusering på utbetalningsmål snarare än resultatmål.

Vidare beskriver Riksrevisionen ytterligare en försvårande faktor i att handläggningen av garantiverket är resurskrävande. Resultatet är således att garantiinstrumentet kräver mycket handläggning samtidigt som det genererar få kronor i utbetalda biståndsmedel.

Moderaterna har flera gånger påtalat problematiken med dagens styrningsmodell och budgeteringsprincip med ett mål om att spendera en viss andel av BNI på bistånd. Att det faktum att ett instrument är kostnadseffektivt och inte genererar stora utbetalningar av biståndsmedel ses som ”en utmaning” är ytterligare ett exempel på vilka negativa effekter utbetalningsmålet för biståndet leder till.

Utbetalningsmålet leder i detta fall till att Sida prioriterar utbetalning av biståndsmedel framför mobilisering av kapital. Moderaterna ser detta som mycket problematiskt. Därtill är det märkligt, för att inte säga uppseendeväckande, att regeringen i sin bedömning eller åtgärder med anledning av Riksrevisionens rapport inte kommenterar detta alls. Bistånd kan inte handla om att spendera en viss summa pengar utan måste handla om utveckling och resultat.

För att komma bort från dagens utbetalningsmål och ställa om biståndet till att ha fokus på resultat i stället för spenderade kronor behöver styrningen och budgeteringen för biståndet ändras. Moderaterna har länge förespråkat att biståndet ska förses med en fyraårig budgettram i stället för dagens ryckiga modell med ett utbetalningsmål om 1 procent av BNI. Riksrevisionens granskningsrapport blir ytterligare ett exempel som beskriver utbetalningsmålet negativa effekter, både för Sveriges internationella bistånd och för svenska skattebetalare. Regeringen bör givet detta ändra styrningen och budgeteringsprincipen för det svenska biståndet i enlighet med vad Moderaterna tidigare föreslagit, en flerårig budgettram.

Riksrevisionen konstaterar vidare i sin granskningsrapport att ”Sida har påpekat risker för sneda incitament i valet av garantitagare när subventioner belastar förvaltningsanslaget”. Riksrevisionen skriver att ”jämfört med biståndsanslaget är Sidas förvaltningsanslag mindre flexibelt. Enligt företrädare för Sida kan detta medföra att Sida undviker att belasta detta anslag”.

Det är två olika avgifter kopplade till garantiinstrumentet: garantiavgift och administrativ avgift. Subventioner av garantiavgifter belastar biståndsanslaget men subventioner av den administrativa avgiften belastar sedan 2019 förvaltningsanslaget. I granskningsrapporten konstateras: ”Företrädare för Sidas garantienhet har ... framfört att det vore bättre att finansiera subventionen av den administrativa avgiften från biståndsanslaget, i stället för från förvaltningsanslaget.” Det konstateras också i granskningsrapporten: ”Att använda förvaltningsanslaget för att subventionera administrativa

avgifter riskerar ... att skapa incitament för att samarbeta med garantitagare utifrån deras betalningsförmåga, istället för deras förmåga att nå ut till rätt målgrupper.” Mot denna bakgrund bör finansieringen för garantiinstrumentet förändras så att subventioner av den administrativa avgiften inom garantiinstrumentet finansieras från biståndsanslaget.

Hans Wallmark (M)

Hans Rothenberg (M)

Margareta Cederfelt (M)

Magdalena Schröder (M)